

Το χαροποιόν πένθος και ο αγώνας για την απόκτηση της χριστιανικής τελειότητας (Ιερομόναχος Σωφρόνιος Γ. Μιχαηλίδης)

/ [Πεμπτουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

Έχοντας, λοιπόν, δεδομένο τον σκοτασμό και τη διαστροφή που υπέστη η ανθρώπινη φύση μετά την πτώση, δεν υπάρχει σ' αυτή τη ζωή άλλη οδός για υπέρβαση του κακού και αποκατάσταση παρά η εν ταπεινώσει διαρκής μετάνοια ως μόνιμη στάση ζωής του πεπτωκότος ανθρώπου, και η οποία (διαρκής μετάνοια) βιώνεται εντονότερα στον Μοναχισμό λόγω ευνοικότερων εκεί προϋποθέσεων.

Είναι πολύ χαρακτηριστικά όσα λέγει εν προκειμένω ο άγιος Ισαάκ ο Σύρος: «Ει γαρ πάντες αμαρτωλοί εσμέν, και ουδείς υπέρτερος των πειρασμών, ουδεμία άρα των αρετών υψηλότερα της μετανοίας. Ότι ουδέ τελειωθείναι δύναται το έργον αυτής πώποτε· προσήκει γαρ αύτη πάσιν, αμαρτωλοίς και δικαίοις, πάντοτε, τοις βουλομένοις σωτηρίας τυχείν. Και ουδείς εστιν όρος τελειώσεως, ότι η τελειότης και των τελείων, όντως ατέλεστος. Διά τούτο η μετάνοια, ούτε καιροίς, ούτε πράξεσι περιορίζεται έως θανάτου» [41].

«Η συναίσθησις της αμαρτίας μας – γράφει σ' ένα από τα βιβλία του ο προαναφερθείς άγιος Γέροντας – είναι μέγα δώρον του ουρανού, μαγαλύτερον και

της οράσεως αγγέλων» [42]. «Μην επιθυμείτε οράσεις και θεωρία... Υπάρχει μόνο μία θεωρία και όραση που πρέπει να ποθούμε με όλη τη δύναμή μας: η όραση της αμαρτίας μας» [43].

Στο σημείο αυτό πρέπει να διευκρινιστεί ότι το πνευματικό αυτό πένθος που πηγάζει από τη συναίσθηση της αμαρτωλότητός μας, δεν μοιάζει καθόλου με το κοσμικό πένθος. Το πρώτο αποτελεί πνευματική κατάσταση που οφείλεται στη Χάρη του Θεού και είναι χαροποιόν και κατανυκτικό, και προκαλεί δάκρυα θείας αγάπης, η οποία μεταρσιώνει. Το δεύτερο, αντίθετα, αποτελεί οδυνηρή ψυχολογική κατάσταση και είναι λυπηρό, καταθλιπτικό και συχνά απελπιστικό.

Το πόσο χαροποιόν είναι το πνευματικό πένθος, όπως το βιώνουν προ παντός οι μοναχοί, το περιγράφει πολύ παραστατικά ο άγιος Ιωάννης της Κλίμακος: «Όστις εν πένθει διηνεκεί κατά Θεόν πορεύεται, ούτος καθ' ημέραν εορτάζων ου παύεται» [44]. «Εξίσταμαι· πως πένθος και λύπη λεγομένη, την χαράν και την ευφροσύνην ένδοθεν ώσπερ μέλι κηρίω συμπεπλεγμένην κέκτηται» [45]. Αλλού μάλιστα ονομάζει το πνευματικό πένθος «πνευματικόν γέλωτα της ψυχής» [46], ακολουθούμενος και από τον άγιο Γρηγόριο τον Παλαμά ο οποίος παρατηρεί ότι, «Ταύτα (το πνευματικό πένθος και τα εκ τούτου δάκρυα) δ' αυ τελεωτέραν πηγάζει την χαράν και τον της ψυχής μακάριον γέλωτα» [47].

Βέβαια πρέπει να διευκρινιστεί ότι το πνευματικό αυτό πένθος είναι φαινόμενο που οφείλεται στην πτώση και στην αμαρτωλότητα που την ακολούθησε. Χωρίς την αμαρτία δεν θα είχε λόγον υπάρξεως. Γι' αυτό ο Ιωάννης της Κλίμακος λέγει χαρακτηριστικά: «Άνελε (= θανάτωσε) την αμαρτίαν, και περιττόν το κατώδυνον δάκρυον τοις αισθητοίς όμμασιν... Ουκ ην εν τω Αδάμ προ της παραβάσεως

δάκρυον· ὥσπερ οὐδέ μετὰ την ἀνάστασιν λοιπόν, καταργουμένης τῆς αμαρτίας· εἶπερ ἀπέδρα τότε οδύνη, λύπη καὶ στεναγμός» [48].

Ενῶ λοιπόν οἱ Μοναχοὶ ζοῦν μία ζωὴ εσταυρωμένη, ζωὴ κακοπάθειας καὶ στέρησης κάθε ἀνάπαυσης καὶ καλοπέρασης, ζωὴ πένθους καὶ μετανοίας, βιώνουν ταυτόχρονα καὶ τὴν ανεκλάλητη χαρὰ τῆς Αναστάσεως καὶ τῆς σωτηρίας. Γι' αὐτὸ συνήθως τὰ πρόσωπα τῶν Μοναχῶν λάμπουν ἀπὸ χαρὰ, μιὰ χαρὰ ὅχι σαν τὶς κοσμικὲς χαρὲς, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν ἐν Κυρίῳ χαρὰ.

Αξίζει νὰ ἀναφερθεῖ ἐδῶ ὡς ἐνδεικτικὸ τοῦ μοναχικοῦ ἥθους, ὅτι ὁ ἀληθινὸς Μοναχὸς δὲν ἐκδηλώνει ἐνώπιον τῶν ἄλλων τὴν ἀρετὴ τῆς ταπεινοφροσύνης καὶ τοῦ πνευματικοῦ πένθους, ἀλλὰ προσπαθεῖ νὰ τὴν ἀποκρύβει γιὰ νὰ μὴν ἐπαινεθεῖ. Αὐτὸ ἀκριβῶς τὸ ἥθος ἐκφράζει ὁ ἅγιος Ἰωάννης τῆς Κλίμακος, ὅταν συμβουλεύει: «Γίνου σπουδαῖος ψυχὴ, μηδὲν ὡς σῶματι τοῦτο ἐμφαίνων· μὴ σχήματι· μὴ λόγῳ· μὴ αἰνίγματι». (Δηλαδή: Ἐργάζου με ζήλο στὸ ἐσωτερικὸ τῆς ψυχῆς σου, χωρὶς νὰ το δείχνεις καθόλου ἐξωτερικά· οὔτε με τὸ ὕφος καὶ τὶς κινήσεις, οὔτε με λόγο, οὔτε με κάποια νύξη) [49]. Καὶ σὲ μιὰ ἄλλη περίπτωση: «Εἰ μὲν οὐ κατὰ μόνας τυγχάνομεν ἐν τῷ καιρῷ τῆς παραστάσεως, ἐνδοθεν τὸ σχῆμα τῆς ἱκεσίας ἀνατυπώσωμεν» (Δηλαδή: Ὅταν δὲν εἴμαστε μόνοι μας κατὰ τὴν ὥρα τῆς προσευχῆς, τότε ἂς λαμβάνωμεν μόνον ἐσωτερικά τὴν ἀρμόζουσα ἱκετευτικὴ στάση) [50].

Στὸ Γεροντικὸ συναντοῦμε μερικὰ παραδείγματα ἐμπρακτῆς ἐφαρμογῆς τῶν

παραινέσεων αυτών:

_ Αναφέρεται ότι ο άγιος Ιωάννης ο Κολοβός, «εκάθητο ποτε εις την εκκλησίαν, και εστέναξεν, αγνοών ότι εστί τις όπισθεν αυτού· γνούς ούν, έβαλε μετάνοιαν, λέγων· συγχώρησόν μοι αββά» [51].

_ Κάτι παρόμοιο αναφέρεται και για τον αββά Τιθή: «Καθημένου ποτε ην αδελφός εγγύς αυτού· και μη ειδώς εστέναξε· και ουκ ενόησεν ότι ην αδελφός εγγύς αυτού· ην γαρ εν εκστάσει. Και ποιήσας μετάνοιαν έλεγε· συγχώρησόν μοι αδελφέ, ότι ούπω γέγονα μοναχός, ότι εστέναξα έμπροσθέν σου» [52].

_ Αλλά και ο αββάς Μωυσής, αναφερόμενος στον πνευματικό κλαυθμό, έλεγε: «Όταν κλαίης, μη υψώσης την φωνήν του στεναγμού σου» αλλά να πενθής εσωτερικά, μυστικά [53].

Όλα τα πιο πάνω εκτεθέντα αποτελούν χαρακτηριστικά ενός πραγματικά συνθετικού αγώνα για την απόκτηση της χριστιανικής τελειότητας. Ενός αγώνα που έχει ως κυριότερο θεμέλιο την ταπείνωση με την οποία νικούνται όλα τα αμαρτωλά πάθη, κατά την ωραία διατύπωση του Ιωάννου της Κλίμακος: «Πάντων των παθών κυρίως αναιρέτις εστί η ταπεινοφροσύνη· ην οι κτησάμενοι, πάντα νενικήκασι» [54]. Στον αγώνα αυτόν δεν υπάρχει ανάπαυλα ούτε και τέλος. Κι αφού ο Θεός είναι άπειρος, έτσι και η εν Θεώ τελείωσις ημών δεν έχει όρια. Γι' αυτό κάθε αίσθημα αυτάρκειας στον αγώνα αυτό είναι – κατά τον προαναφερθέντα άγιο Γέροντα – «σύμπτωμα ή πνευματικής παράλυσης ή πτώσης» [55].

[Διαβάστε ολόκληρη τη μελέτη εδώ](#)

Παραπομπές:

41. Του οσίου πατρός ημών Ισαάκ, Επισκόπου Νινευί του Σύρου, Τα ευρεθέντα Ασκητικά (Έκδοση Β. Ρηγοπούλου), Θεσσαλονίκη 1977, Λόγος ΝΕ΄, σ. 220.

42. Αρχιμ. Σωφρονίου, Οψόμεθα τον Θεόν καθώς εστί, Έσσεξ Αγγλίας 1996, σ. 40. Του ιδίου, Περί προσευχής, Έσσεξ Αγγλίας, 1996, σ. 193.

43. Αρχιμ. Σωφρονίου, Αγώνας Θεογνωσίας, Έσσεξ Αγγλίας 2004, σ.207.

44. Κλίμαξ, Ζ΄, λη, σ. 147.

45. Κλίμαξ, Ζ΄, ν, σ. 149.

46. Κλίμαξ Ζ΄, μα΄ και με΄, σσ. 147 και 148.

47. Γρηγορίου Παλαμά, Προς Ακίνδυνον, Αντιρρητικός Ζ΄, ια΄, 35.

- 48. Κλίμαξ, Ζ΄, μς΄, σ. 149.**
- 49. Κλίμαξ, Δ, ος΄, σ. 99.**
- 50. Κλίμαξ, ΚΗ΄, κε΄, σ. 360.**
- 51. Το Γεροντικόν («Αστέρος») σ. 47.**
- 52. Το Γεροντικόν («Αστέρος») σ. 122.**
- 53. Το Γεροντικόν («Αστέρος») σ. 328.**
- 54. Κλίμαξ, Κς΄, κθ, σ. 292.**
- 55. Αρχιμ. Σωφρονίου, Οψώμεθα τον Θεόν καθώς εστί, σ.193.**